

LA HISTÒRIA DELS PARTITS

Reportatge

JOAN ESCULIES
ESCRITOR I
HISTORIADOR

Quan Tarradellas va salvar ERC de la desaparició

L'any 1944 el secretari general es va enfrontar a Rovira i Virgili i Pi i Sunyer per mantenir viu el partit

“E n l'actual panorama polític espanyol només hi ha tres partits que hagin sobreviscut al temps, a les crisis, a les guerres, als pobles i fins i tot a reis i repúbliques, el PSOE, el PNB i ERC, 140, 123 i 88 anys d'història, respectivament”. Així es va expressar Gabriel Rufián, portaveu d'Esquerra al Congrés, en el debat d'investidura de Pedro Sánchez el 23 de juliol passat. Només tres partits vius amb una llarga història.

I és que les sigles polítiques han viscut aquests últims temps un veritable daltabaix, incloent-hi el naufragi paradigmàtic de CiU. En el cas d'Esquerra Republicana de Catalunya, Rufián va poder fer aquesta afirmació perquè en moments crítics de la seva història alguns dels seus dirigents han cregut en la marca. És el cas de Josep Tarradellas, secretari general del partit entre 1938 i 1954.

Contra el Partit Republicà

La tardor del 1944, alliberat París, l'exili catalanista va sortir de la letargia a què la Segona Guerra Mundial i l'ocupació nazi de França l'havien obligat i Josep Tarradellas es va dedicar a refer ERC. En paral·lel, va intentar bastir una plataforma del catalanisme antifranquista que es concretaria el gener del 1945 amb el nom de Solidaritat Catalana.

En el marc d'aquests moviments, Antoni Rovira i Virgili, president interí del Parlament, va declarar l'11 de novembre del 1944 a *Foc Nou*, setmanari publicat a Tolosa de Llenguadoc, que els partits republicans nacionals es podrien presentar a la plataforma “aplegats en conjunció (prenunci del futur Partit Republicà de Catalunya)”.

En una correspondència que es pot seguir al fons de l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià, deu dies després, des de Montpeller, l'historiador concretaria que entre els idearis d'ERC i d'Acció Catalana Republicana, partit liderat per Lluís Nicolau d'Olwer, “no hi ha cap diferència important”. La seva idea era “la conveniència d'una conjunció o entesa” que anunciés “el futur partit unificat” en el moment del retorn a casa –aleshores s'era encara optimista que fos aviat–, convençut que el poble rebria “amb profunda alegria la unificació, no ja la simple coalició”.

Josep Tarradellas va escriure a Rovira el 18 de novembre des de París per dir-li, contundent, que la idea de constituir un Front Democràtic Català per arribar a la formació del Partit Republicà de Catalunya “seria un error”. Considerava que els partits catalans primer havien de tornar i donar explicacions de la seva actuació durant la Guerra Civil. No fer-ho seria “una covardia nostra i una traïció al nostre Partit i a Catalunya”.

El llavors president de la Generalitat, Lluís Companys, amb el conseller Josep Tarradellas i el ministre Indalecio Prieto en una visita a la tomba de Francesc Macià. EFE

Per això afegia: “Soc absolutament contrari a qualsevol modificació de l'actual estructuració de l'Esquerra, com també que aquesta entri a formar part de cap organització que pugui tendir a minimitzar, en cap sentit, la seva força política”. Precisament, el seu adjunt a la secretaria, Joan Sauret, va informar Tarradellas que Rovira volia un partit nou “per evitar que es parlés de responsabilitats econòmiques” quan tornessin.

Crear sigles per grimpar

El mateix dia 18, Tarradellas va escriure a l'altre home fort del partit, Carles Pi i Sunyer, resident a Londres, per curtcircuitar el pensament de Rovira i Virgili. “Constituiria un error molt greu –va expressar sense esmentar l'historiador– de veure prosperar el pensament de determinats diletants, com també la posició d'algunes persones polítiques que només ens ofereixen fracassos en llur vida, o bé encara, d'altres que s'han nodrit tota llur vida amb la il·lusió d'interpretar un cert paper en la dissolució d'antics partits per anar al que ells en diuen la formació d'un gran Partit Catalanista Democràtic”.

Afegia, en una observació amb lectura de futur, que aquella era “la idea de qui vol aprofitar-se de determinades circumstàncies de la vida política de casa nostra, per esdevenir tranquil·lament el capdavanter de coses, sense haver provat abans que tenia la capacitat per fer-ho”. I reblava, sobre ERC: “Es el gran partit que ens ha portat la República, l'Estatut i que ha tingut com a capdavanter Francesc Macià i Lluís Companys. Això pesa tant que seria foll de voler tirar per la finestra un patrimoni com aquest”.

Arguments

Tarradellas s'oposava a qualsevol pas que pogués restar força als republicans

Tres dies després, Pi i Sunyer va respondre lènguidament: “Un partit determinat pot persistir, transformar-se o desaparèixer en les noves circumstàncies”. Per a l'excalcalde de Barcelona i membre del consell directiu, el futur d'ERC dependria de si era capaç d'adaptar-se al moment, i no passava res si “en sortien d'altres biològicament més aptes per al nou medi polític”.

Antoni Rovira i Virgili i Carles Pi i Sunyer veien en ERC un instrument. En part era lògic. Tots dos hi havien entrat la tardor del 1932 des del Partit Catalanista Republicà –fusió d'Acció Catalana i Acció Republicana, on ja militaven–. Josep Tarradellas, en canvi, a banda d'ocupar-ne aleshores el secretariat, es comptava entre els fundadors del partit el març del 1931. Per a ell, ERC era més que un instrument. La tardor del 1944 va defensar i va imposar la continuïtat. Però Esquerra amb els anys va acabar encimbellant per damunt d'ell, en el seu imaginari, els altres dos, a qui no els hauria fet res que hagués desaparegut. Paradoxes de la política. ■